

TOSAMA

ŠTEV. 11
LETO VI

november
1970

GLASILO TOVARNE SANITETNEGA MATERIALA - DOMŽALE

25 let OZN

Organizacija združenih narodov praznuje te dni srebrni jubilej. Ustanovljena je bila kot odraz želje vseh narodov v protihitlerjanski koalaciji, da se v bodoče izognejo podobnim svetovnim spopadom, da torej varujejo mednarodni mir. Obenem so se v ustanovni listini, ki so jo podpisali 24. oktobra 1945 v San Franciscu, izrekli tudi za načelo enakopravnosti narodov in njihovo samoodločbo, za odpravo kolonializma, za splošne človekove pravice, za mednarodno sodelovanje na mnogih področjih gospodarstva, znanosti, humanitarnosti, kulture in socialnih vprašanj. Čeprav ne moremo reči, da ni bila OZN koristna in uspešna mednarodna ustanova pri razreševanju mnogoterih problemov na pravkar naštetih področjih, je bil njen generalni sekretar **U Tant** na slavnosti ob petinvajsetletnici vendarle prisiljen prebrati poslanico, v kateri izraža naslednje želje:

- »— Želim, da bi se ljudje prenehali sovražiti in moriti svoje bližnje zaradi razlike v plemenu, barvi, veri, zaradi nacionalnosti ali ideologije.
- Želim, da bi ljubezen, sočustvovanje in razumevanje odslej navdihovali človekovo delo.
- Želim, da bi bogati in privilegirani delili z revnimi, kar jim je bilo dano.
- Želim, da se narodi vpeljejo v umetnost vladanja ljudi v miru, pravičnosti in blaginji.
- Želim, da bi se vsi narodi združili, da bi se pogumno in odločno lotili svetovnih problemov, ki se človeštvu postavljajo.
- Želim, da bi ogromni napredek v znanosti in tehniki spremljal tudi podoben napredek na področju morale, pravičnosti in politike.
- Želim, da bi svet posvetil več posluha vznemirjenju, ki ga kažejo mladi.
- Želim, da bi voditelji velikih

držav sveta v današnjem svetu premagali svoja nasprotja in združili svoje napore v korist vsega človeštva.

Molim za naglo vzpostavitev mira v upostošeni Indokini, za pravičen in trajen mir na Srednjem vzhodu v pogojih, ki jih določa

OZN in za bližnjo vključitev LR Kitajske v aktivnost svetovne organizacije.

Vsem vam sporočam najboljša voščila kakor tudi vsem moškim in ženskam dobre volje na tej zemlji.«

Prekrasne želje; Toda: prav na dan praznovanja ustanovitve OZN, so — kot bi se zmenili med seboj — sprožili vsak svojo atomsko bombo v Sovjetski zvezi, v ZDA in na Kitajskem! Trije svetovni mogočniki so se na najbolj nesramen način ob najbolj neprimernem trenutku zlovesče pohajljali množici malih narodov, ki žele miren razvoj sebi in vsemu svetu. Pa sta dva med njimi celo med ustanovnimi članicami OZN in glavna pobornika njene ustanovitve!

Da, ko ne bi bilo mogočnejšev na tem svetu...!

Pa vendar! Kako mogočni in svojevoljni bi šele bili, ko ne bi bilo OZN! Zaželimo zatorej OZN nadaljnji razvoj v korist vsega človeštva!

T. L.

Ob prazniku republike

Letošnji »Dan republike« bomo praznovali še posebno slovesno zaradi 20. obletnice samoupravljanja.

V ta namen je že imenovan organizacijski odbor za izvedbo programa. Proslava bo 28. XI. 1970 v hali Komunalnega centra v Domžalah s predvidenim naslednjim programom:

Otvoritvene besede o pomenu praznika, posebno pa o 20-letnici samoupravljanja ter o gospodarskih uspehih in problemih podjetja.

V kulturnem programu bodo recitacije in pevske točke.

Tradicionalna podaritev ur so delavcem za 30-letno oziroma 15-letno delovno dobo v podjetju.

Sportni odbor je organiziral tekmovanje v kegljanju, namiznem tenisu, šahu in streljanju. Prvi trije najboljši od vsake panoge bodo dobili praktična darila. Tudi nogometišev, ki so sodelovali na tekmovanjih za podjetje se bomo spomnili s praktičnimi darili.

Za zaključek programa nas bo ob jedachi in pijači zabaval ansambel »TONETA KMETCA«.

K. F.

Kako smo gospodarili

Poslovni odbor je na svojem zasedanju dne, 19. oktobra 1970 razpravljajal in potrdil periodični obračun za tretje tromesečje 1970. Pri tem je ugotovil:

Splošni podatki o delovni organizaciji (predmet poslovanja, ustanovitve delovne organizacije, registrirani podpisniki, delovne enote in članstvo v združenjih) so v tretjem tromesečju ostali nespremenjeni.

V tretjem tromesečju letošnjega leta so novoizvoljeni samoupravni organi že delali v svojem polnem obsegu in odločali o vseh zadevah, ki spadajo v njihovo pristojnost. Udeležba na sejah je bila zadovoljiva.

Število zaposlenih dne, 30. 9. 1969	skupaj	717 delavcev
Od tega: žensk	544	
moških	173	
Vajencev	1	

Število zaposlenih dne, 30. 9. 1970	skupaj	715 delavcev
Od tega: žensk	537	
moških	178	
Vajencev	2	

Povprečno število delavcev po stanju zadnjega v mesecu (brez vajencev):

— tretje tromesečje 1969	707 delavcev
— tretje tromesečje 1970	690 delavcev
Index	98

V času od 1. januarja do 30. septembra je prišlo v podjetje 68 delavcev in 1 vajenec ter odšlo iz podjetja 19 delavcev.

Količinski plan proizvodnje pri nekaterih artiklih ni bil dosežen, medtem ko je bil pri drugih presežen.

Finančni plan je bil dosežen takole:

Vsebina	Doseženo v odstotkih
Realizacija proizvodov in storitev	108
Realizacija trg. blaga, materiala in odpadkov	204
Druga realizacija	98
Dohodki od obresti	199
Izredni dohodki	178
CELOTNI DOHODEK	110
Porabljena sredstva	117
DOHODEK	95
Pogodbene obveznosti	97
Zakonske obveznosti	75
Za osebne dohodke	106
Ostanek dohodka	84

Zaradi delovne spremembe asortimana izdelkov, višjih nabavnih in prodajnih cen surovin, uslug in izdelkov, zaradi predpisane posebne takse v višini 5% od vrednosti uvoženega blaga, nižje amortizacije od planirane (zaradi kasnitve izgradnje objektov in nabave opreme), večjih popustov pri izterjavi dolgov, znižanja stopnje obresti od poslovnega sklada od 3,5 na 1,45% in zaradi nekaterih drugih vzrokov je v pripravi rebalans letnega plana, o katerem bodo v bližnji prihodnosti razpravljali in odločali organi upravljanja določeni s statutom podjetja.

Povprečno vložena osnovna sredstva so se v letošnjih devetih mesecih zmanjšala za 5%, povprečno vložena obratna sredstva pa so se povečala za 64%. Povečana obratna sredstva so bila v glavnem porabljena za finansiranje večjih zalog surovin in materiala in za finansiranje kupcev.

Povprečne mesečne zaloge surovin in materiala ter embalaže, so se povečale od 8.398.000.- din na 11.072.000.- din in so dne 30. 9. znašale že 14.022.000.- din.

Zaloge nedokončane proizvodnje, polizdelkov in gotovih izdelkov so ostale v glavnem na ravni istega obdobja leta 1969 s tem, da v zadnjih dveh mesecih beležimo manjše naraščanje vrednosti gotovih izdelkov.

Povprečne mesečne terjatve od kupcev so z ozirom na isto obdobje leta 1969 porastle od 14.903.000.- din na 19.276.000.- din. Najvišje terjatve smo zabeležili meseca marca in julija letošnjega leta in sicer preko 22.000.000.- din. Za zmanjšanje terjatev od kupcev je delavski svet dal širša pooblastila direktorju in vodji komercialnega sektorja. Uspehi niso izostali, saj so se terjatve zmanjšale in znašajo dne 30. 9. 1970 še 16.765.000.- din.

Tudi povprečne mesečne obveznosti do dobaviteljev so se povečale in sicer od 6.640.000.- din v istem obdobju leta 1969 na 11.640.000.- din v letošnjem letu.

Pri nabavi surovin in materiala ter uslug beležimo v tem obdobju velik porast cen in delno pomajnkkanje določenih vrst materiala.

Proizvodnja je potekala v glavnem po predvidenem planu s tem, da je bil delno spremenjen asortiman.

Prav tako je prodaja gotovih izdelkov potekala v glavnem po plan-

skih predvidevanjih s tem, da je tudi tu bil delno spremenjen asortiman prodanih izdelkov.

Produktivnost izračunana na podlagi enakih cen oz. vrednosti izdelkov in števila delavcev na podlagi vkalkuliranih ur je z ozirom na isto obdobje leta 1969 porastla za 1%, dočim je finančna produktivnost, rentabilnost in ekonomičnost močno padla.

Na padec finančne produktivnosti, rentabilnosti in ekonomičnosti so vplivali:

- dobiček, ki ga je v letu 1969 vseboval družbeni proizvod iz naslova neplačane realizacije prenešene iz leta 1968 v leto 1969,
- povečanje cen surovin, materiala in uslug,
- posebna zvezna taksa v višini 5%, ki se plačuje pri uvozu blaga,
- spremenjeni asortiman izdelkov in drugo.

Dejansko izplačani povprečni mesečni neto osebni dohodki na delavca so z ozirom na isto obdobje leta 1969 porastli za 19%, z ozirom na celo leto 1969 pa za 17%. Pri tem izračunu smo število delavcev ugotovili na podlagi vkalkuliranih ur.

Dejansko izplačani povprečni mesečni neto osebni dohodki na delavca (število delavcev ugotovljeno na podlagi povprečja zadnjega v mesecu) pa so z ozirom na isto obdobje leta 1969 porastli za 16%, z ozirom na celo leto 1969 pa za 14%.

Primerjava doseženih rezultatov v letošnjih devetih mesecih z rezultati istega obdobja leta 1969 pokaže precejšnje negativne razlike v škodo letošnjega leta. Tako se je celotni dohodek povečal od 71.015.000.- din na 76.409.000.- din ali za 8%, dočim so se porabljena sredstva povečala od 45.429.000.- din na 55.893.000 din ali za 23%.

Zaključek: z rezultati doseženimi v prvih devetih mesecih letošnjega leta, zlasti pa z rezultati doseženimi v zadnjih mesecih devetmesečnega obdobja, ne moremo in ne smemo biti zadovoljni. Dolžnost vsakega zaposlenega, zlasti pa vodij strokovnih služb in delavcev zaposlenih na odgovornejših delovnih mestih je, da stori vse, da se stanje izboljša.

Za vsa dodatna pojasnila prosim, da se obračate na vodje strokovnih služb in direktorja.

Poenostavljena kolektivna odgovornost

V prejšnji številki sem vam poizkusil prikazati, da kolektivna odgovornost ne more biti poenostavljena, da bi bili vsi enako odgovorni za vse in kakšna mora biti — da je to odgovornost vseh, vsakogar pred vsemi, pred javnostjo (celim kolektivom), ki se mora po moči razlikovati od moči vplivanja na odločitve. Nadalje smo obravnavali kako čut odgovornosti nastaja, se spreminja odvisno od okolja, da čut odgovornosti ni nikomur prirojen. Prirojene so samo dispozicije, da se lahko razvijejo določene potrebe in interesi. Razmišljali smo tudi o človekovih potrebah in ugotovili, da je človek mnogostransko bitje, ki nima samo materialnih potreb — po hrani, oblačenju, bivanju, ampak ima tudi potrebe po uveljavljanju med ljudmi, po doživljanju stika s soljudmi, doživljanju ugleda, veljave, pomoči, itd. Nazadnje smo ugotovili, da je za zadovoljstvo, srečo in svobodo treba realizirati vse te potrebe in da je lahko samo tak človek, ki vse to ima, visoko produktiven.

Danes poizkusimo razmišljati kako lahko zagotovimo resnični vpliv vseh, resnično samoupravno odgovornost, kako bi izplavali iz teh voda samoupravnega formalizma, v katerih smo precej globoko.

Samoupravno odgovornost lahko dosežemo le, če upoštevamo in organiziramo samoupravljanje v treh ciklihusih:

a) pripravljanje in oblikovanje enotne zavesti in enotnega vplivanja vsakega glede interesov

b) odločanje o enotni akciji celotne skupnosti

c) izvrševanje, kontrola in sankcioniranje.

Ciklus pripravljanja in oblikovanja zavesti ter vplivov je pred odločanjem in izvrševanjem, ker motivi, cilji, sredstva in delitev dela delovne organizacije zahtevajo stopnjo dovolj pripravljenega in utemeljenega razumskega spoznanja, zadostno stopnjo prepričanosti o resničnosti in koristnosti spoznanja in stopnjo enotnosti oziroma vsklajenosti različnih ciljev, motivov sposobnosti in izkušenj.

V resničnih samoupravnih odnosih bi ta ciklus moral potekati kot množično organizirana javna politična aktivnost, v kateri lahko sodeluje in vpliva na oblikovanje stališč in sklepov vsak prizadet posameznik. To je možno le z dosledno, idejno, moralno in organizacijsko vlogo vseh udeležencev. To zo-

pet pomeni, da se sklepi za akcijo, za vplivanje na odločitve in izvršitve oblikujejo:

1. s pridobivanjem vseh potrebnih informacij oziroma znanja
2. z odkritim in brezkompromisnim bojem mnenj in idej
3. s temeljito strokovno obdelavo in osvetlitvijo problemov in možnih rešitev
4. z doslednim dokazovanjem vseh nasprotujočih si stališč
5. s kvalificiranim predlaganjem določenih rešitev
6. s konstituiranjem sklepov po tako oblikovanih stališčih večine, ki jasno določajo cilje, smotre, sredstva in subjekte akcije
7. z neomejeno kritiko
8. s kontrolo
9. s sankcioniranjem izvajanja sklepov

Pri tem moramo kot temeljno merilo vrednosti (resničnosti in koristnosti) idej, stališč in predlogov upoštevati dejanja ljudi in njihova obnašanja, ne pa same besede. Drugo kar moramo pri tem upoštevati je, da se vse to organizira dovolj temeljito za vse ravni dogovarjanja, za zbere delovnih ljudi po delovnih enotah, za sindikat, organizacijo ZK in ZM in ne le za nosilce vodilnih funkcij političnih organizacij, samoupravne organe ali celo samo za nosilce strokovno vodilnih funkcij.

Drugi ciklus je odločanje o nujni enotni usmeritvi človeka (osebnosti) in o enotni akciji skupnosti (podjetja, občine, itd.). Odločati pomeni samostojno se opredeliti v izboranju med številnimi cilji, motivi in sredstvi in tako osredotočiti celoto svojih energij, da je dejavnost v izvrševanju dovolj vztrajno usmerjena k določenim ciljem, za uveljavljanje — zadovoljevanje določenih motivov z določenimi sredstvi. To pomeni, da smo spoznali kateri cilj je za nas najpomembnejši, da vemo koliko bomo morali za doseg tega cilja vložiti naših sredstev in dela in kako vztrajni bomo morali biti v tem boju. Kot primer: izgradnja naše nove hale zahteva velika vlaganja in vsled tega tudi odrekanja delu osebnega dohodka, istočasno pa vemo, da bomo imeli potem boljše pogoje dela, da bomo kasneje lahko več in boljše proizvajali in s tem dosegli tudi boljše rezultate — dohodek in osebni dohodek. Vse to se mora doljanja in oblikovanja zavesti. volj oblikovati v ciklusu priprav-

Resnično se odločiti pomeni, da je delavec — samoupravljaec pripravljen samostojno uresničevati določene cilje, izvajati akcije in nositi posledice, ker mu je v zavesti, da je to edina možnost za doseg nečesa kar je v skladu z njegovimi cilji.

Danes je praksa taka in to ne samo pri nas, da je velik razloček med besedami — izraženimi in zapisanimi (v ustavi, statutih, pravilnikih, na raznih kongresih in konferencah) in dejanji. To pomeni, da eni odločajo, drugi naj bi to izvrševali.

Pri ciklusu odločanja ne smemo pozabiti na dejstvo, da čim bolj je kdo udeležen pri dejavnostih — aktivnostih pripravljanih in oblikovanja zavesti (spoznanja, sposobnosti, izkušnje, znanja, prepričanja) tem bolj je zmožen vplivati na odločitve in odločati, tem bolj vpliva na izvrševanje oziroma je zmožen samostojno izvrševati ali usmerjati (voditi) izvrševanje. Nasprotno, čim bolj se kdo v izvrševanju usposablja za spoznavanje, pridobiva znanje in izkušnje, tem bolj je zmožen sodelovati tudi v pripravljanju in vplivati na odločitve.

Zato mora v samoupravljanju akt odločanja pomeniti odločanje o skupnih akcijah, konkretno, podrobno, čimbolj jasno in natančno delitev odgovornosti, kot določenih dolžnosti in nalog s pooblaščenjem oziroma zadolževanjem posameznikov za določene dejavnosti in prednosti ter posledice ob določenem sistemu kontrole in sankcij — pozitivnih in negativnih (nagrade in kazni).

V splošnem bi morali upoštevati tole razmerje: čim bolj dosledno se uveljavljata javno in množično pripravljanje in oblikovanje vplivov na odločanje in čimbolj jasno ter natančno so opredeljena in javnosti znana pooblastila, dolžnosti in naloge pooblaščenih ter so možnosti za kontrolo, sankcije, odpoklic, itd. — tembolj močno je zaupanje, da tako pooblaščen nosilec odločitev dovolj objektivno odločajo, tembolj je možno pooblaščati subjekte za določene funkcije — tem manj je nujno, da odločanje poteka le v enem organu ali v najožji zaprti skupini, tem manj je možen vpliv ene ali druge skupine, tem manj je razlogov, da se legalizirata oblikovanje in vloga ozke in zaprte skupine »poslovnih voditeljev«.

Tone Dolenc

Se nadaljuje!

O mehanografiji

Naše stoletje je doba izrednih dosežkov na vseh področjih človekove dejavnosti. Vse novosti, vse iznajdbe, vse izboljšave pa imajo v vseh časih in tako tudi dandanes za cilj: narediti nekaj novega, narediti več — narediti prej in narediti ceneje. Lahko pa trdimo, da prav ta doba, v kateri nam teče naše življenje streže takim ciljem s tako skokovitim razvojem, kot še nobena doba doslej. Če se je človek nekdanj za neko stroko izsolal, je bil lahko s svojim znanjem zadovoljen in uspešen še dolga leta po prejemu spričevala. Dandanes je pa tako, da izsolanemu strokovnjaku znanje zastari že po nekaj letih, če si ga zavestno ne izpopolnjuje. Tempo dosežkov in iz njih izvirajočih zahtev postaja vse silnejši in krutejši, selekcija med razvitimi in nerazvitimi narodi ter sposobnimi in nesposobnimi posamezniki vse ostrejša. Mi, ki se vključujemo v takoimenovano mednarodno delitev dela, se tudi vse bolj srečujemo z vsemi principi dela, ki vladajo v razvitem svetu in vse manj se jim bomo lahko upirali in njihovo uvajanje odlašali. Tudi pri nas bodo principi kvalitete, storilnosti, kvalitete, cenenosti, ažurnosti vse bolj glasni imperativi in jih ne bomo mogli samo demagoško proglašati za pravilne in napredne, ampak jih bo treba tudi z vsem spoznavanjem in zrelostjo prevzemati in osvajati.

V vsakdanji praksi delovnih organizacij je običajno tako, da se dosežki s področja njihove osnovne dejavnosti (proizvodnje) uveljavljajo hitreje kot na področjih vzporednih dejavnosti (v upravnih funkcijah). Proizvodnja pa je tista, ki v soglasju s potrebami oblikuje obseg celotnega poslovanja. Od vsega začetka, posebno pa še z delitvijo dela v proizvodnji, je potrebno imeti vrsto podatkov zaradi pravilnega usmerjanja in izvajanja dela. V začetku, ko je bil obseg proizvodnje majhen, je lahko držal v spominu potrebne podatke izvajalec sam, kasneje pa je nujno prišlo do zapisovanja, kar je privedlo tudi do delitve dela na proizvodnjo in na nadzor nad proizvodnjo s pomočjo podatkov. S tako delitvijo pride tudi do prostorske ločitve teh opravil. Razvilo se je pisarniško poslovanje ali pisarniško delo.

Vse večje potrošniške potrebe so privedle do velike industrijske proizvodnje in nemogoče si je misliti tako proizvodnjo brez smiselne organizacije dela ter uporabe mehanizacije in avtomatizacije.

Organizacija dela temelji na celi vrsti podatkov o proizvodnih dogajanjih, ti podatki pa postajajo z naraščanjem proizvodnje vse obšir-

nejši in zahtevnejši, zatorej tudi to delo vse odgovornejše.

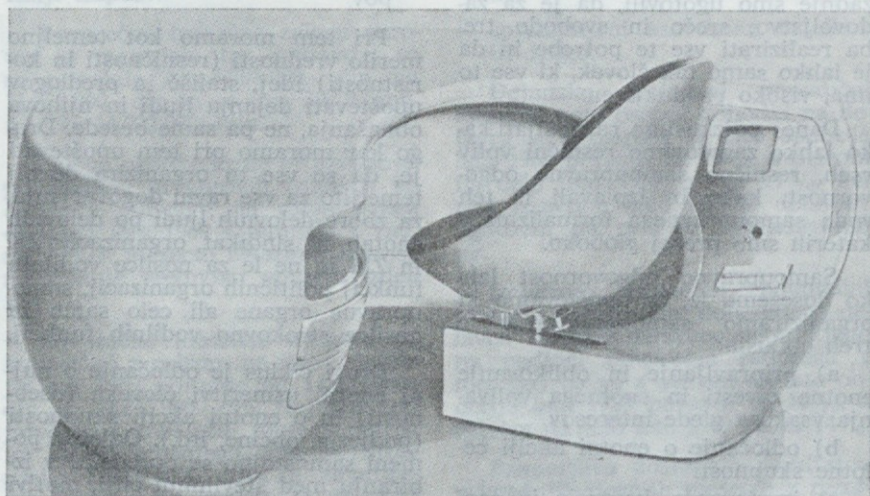
Pojavlja se še ena, vse glasnejša nujnost: **pravočasno, čimprej**šnje dobivanje podatkov, kajti podatki o preteklem razdobju dobivajo vse bolj zgodovinski pomen; iz njih namreč ugotavljamo določene zaključke o minulem obdobju ter povlečemo morebitni nauk za bodoče poslovanje. Zasedovanje **tekočih** dogajanj pa omogoča tudi sočasne popravke, s katerimi se odstranjujejo motnje ter iz njih nastajajoče škode ko nastanejo ali kmalu po tem.

Tem dvojnimi zahtevam: povečanjem obsegu podatkov ter čimvečji spretnosti njihove obdelave, pa ni mogoče ustreči z ročnim, polročnim oziroma nizko mehaniziranim pisarniškim delom. Zatorej se tudi tu kot v proizvodnji postavljajo iste zakonitosti: smiselna organizacija dela ter nadmeščanje človeškega dela z mehanizacijo in avtomatizacijo obdelave podatkov. Samo takšna,

no in se tudi sama nadzira glede pravilnosti poteka procesa ter tudi izvaja popravke. Avtomatizacija je torej najvišja oblika mehanizacije.

Na področju naprav za obdelavo podatkov smo v zadnjem času pričali skokovitemu razvoju, tako da lahko trdimo, da to področje pravi nič ne zaostaja za dosežki v proizvodni tehniki. **Uporaba** mehaniziranih in avtomatiziranih naprav v te namene, takoimenovana **mehanografija** pa že po sami logiki razvoja nekoliko zaostaja. Pa vendar se tu, prav tako kot v moderni proizvodnji, omogočajo veliki prihranki, boljša izraba delovnega časa ter hitrejša pridobitev željenih podatkov.

Izognimo se opisovanju razvoja mehanografije in se zadržimo na nekaterih od poslednjih dosežkov na tem področju. Priložnosti, da s temi dosežki seznanimo in da jih poskusimo tudi aplicirati na naše razmere in potrebe nam nudijo občasne tovrstne razstave. Tako se

Primer moderno oblikovanega pisarniškega pohištva

sodobna obdelava podatkov torej omogoča uspešen nadzor nad dogajanjem v poslovanju ter pravočasne posege kar vodi — ob pravilni uporabi podatkov — k boljšim uspehom.

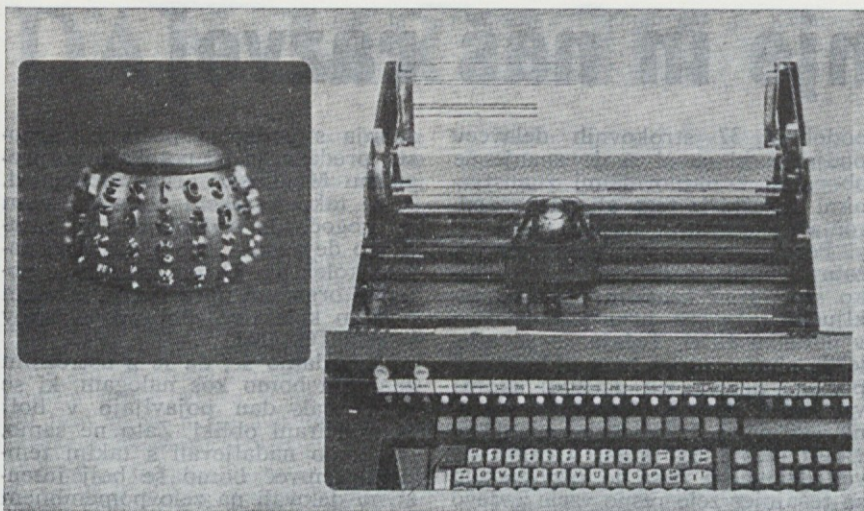
Če že govorimo o mehanizaciji in avtomatizaciji, naj pred nadaljnjim obravnavanjem te tematike razmejimo oba pojma.

Mehanizacija pomeni delno nadomestitev živega človeškega dela z anorgansko energijo (voda, veter, elektrika). Potrebna je še vedno navzočnost človeka, ki dela v procesu tako, da uporablja mehanske naprave in da nadzira potek dela.

Avtomatizacija: pomeni nadomestitev živega človeškega dela v celoti; naprava dela torej samodej-

da kaj zanimivega in koristnega videti na razstavi INAERBIRO, ki je običajno v jesenskih mesecih v Zagrebu, največ pa lahko nudi nam, Evropejcem, velika mednarodna razstava SICOB v Parizu.

Poleg modernih zasnov pisarniškega pohištva, ki mu lahko mirne duše pripisujemo nekaj »atomskega«, lahko pisarniško opremo v glavnem razdelimo na naslednje skupine: pisalni stroji, razmnoževalni stroji, kopirni stroji, računski stroji raznih stopenj mehaniziranosti, knjigovodski stroji (kombinacija računskih in pisalnih strojev) in — priznajmo posebno skupino velikim elektronskim računalnikom, ki so že povsem avtomatizirani.

Izgled knjigovodskega stroja s pisalno kroglico

Med pisalnimi stroji je vsekakor najmodernejši stroj IBM-72, ki omogoča kar do 16 udarcev v sekundi. Strojepisni znaki in črke so namesto na klavih nameščeni na posebni kroglici s premerom 3 — 4 cm. Kroglica drsi ob valju in se z udarcem na ustrezno tipko v hipu zavrti in odtisne znak, ki ga tipka predstavlja, na papir. Ni torej več voza, premika se le kroglica stresljaji se praktično odpravijo, trak je mogoče zelo hitro menjati, naredi pa se lahko do 10 kopij. Kroglico je tudi mogoče z enim samim gibom sneti in jo zamenjati z drugo, ki ima drugačne črke. Lahko torej z istim strojem pišemo v različnih pisavah.

V naši tovarni smo se pred kratkim odločili za nov reprezentančni pisalni stroj. V alternativi med pravkar opisanim in klasičnim smo izbrali klasičnega, »ker daje bolj čiste kopije«.

Razmnoževalni in kopirni stroji so si v bistvu podobni. Eni in drugi povečujejo zmožnosti, ki jih dajejo pisalni stroji, pri čemer imajo kopirni stroji, ki delujejo s pomočjo infra žarkov, še posebno vrednost, ker osnovnega dokumenta ni treba za razmnoževanje posebej pripravljati. Razstava v Parizu je pokazala že tudi prve naprave, ki kopirajo barve in izdelujejo torej tudi barvne reprodukcije slik, fotografij, večbarvne načrte in grafiko.

Ožje vodstvo naše tovarne se že nekaj časa ogreva za kopirni stroj, ki bi v številnih primerih internega in zunanega poslovanja bil zelo koristen pripomoček. Treba bo le še zbrati poslednje korajžo in odgovarjajoče dinarje — pa tudi prostor bo treba najti.

Računski stroji so v poslednjih šestih letih mnogo pridobili. Drdajoče, težke in nerodne aparature z mehanskimi principi prenosov števil, so uspešno zamenjali lahki namizni elektronski računski stroji na principu integrirnega vezja

(tranzistorji), ki v hipu in brez slehernega ropotanja izračunajo postavljeno nalogo, možno pa je na njih izračunati tudi precej bogate kombinacije računov. Rezultati se odčitavajo bodisi s svetlečih elektronk, bodisi z majhnih ekranov.

Pred kratkim smo dobili v tovarni prvi takšen elektronski računski stroj. Zmore izračunati 16-mestna števila in ima dva spomina (kar pomeni, da ohrani nek delen rezultat, medtem ko računamo drug delen rezultat in nato lahko oba združimo v končni rezultat). Opravlja raznovrstne računske operacije, avtomatsko potencira, izračunava kvadratni koren itd. Obstojajo seveda tudi stroji z manjšimi oziroma večjimi zmoglostmi, toda za naše potrebe je prav tak, kot je izbran, za določen čas najprimernejši. Z njim smo si omogočili hitre izračune precej kompliciranih statističnih kategorij z višjimi stopnjami računskih operacij, ki se in se bodo v naši poslovni praksi vse bolj uporabljale, pa tudi tekoče delo je zdaj lahko pravočasno opravljeno.

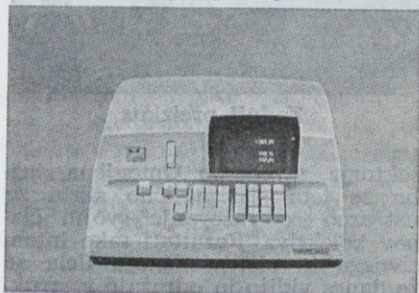
Knjigovodski stroji so namenjeni predvsem knjiženju ter izstavljanju zarnih dokumentov ob rabi niž-

Namizni elektronski računski stroj s svetlečimi elektronkami

jih računskih operacij. Kot je bilo že omenjeno, gre za kombinacijo pisalnega in računskega stroja. Podobne lastnosti imajo tudi tako imenovani **fakturirni stroji**. Pri nas imamo že en knjigovodski stroj, sprejet pa je bil sklep za nabavo še enega ter fakturirnega stroja za komercialno. O teh pridobitvah bomo kaj več napisali, ko bodo tu.

Velike delovne organizacije oziroma bazenska združenja manjših delovnih organizacij so si organizirali deloma ali povsem **avtomatizirano strojno knjiženje in obdelavo podatkov**. Prvi tak — zaradi stare opreme seveda skromen in zaradi stalnih popravil tudi drag — sistem so si organizirale na našem območju tovarne Titan, Stol in Induplati. V knjigovodskem centru obdelujejo: obračun osebnih dohodkov, knjigovodstvo materiala, polizdelkov in izdelkov, obračun proizvodnje in prodaje, knjigovodstvo osnovnih sredstev, statistiko naročil in personalno evidenco. Vsekakor lahko trdimo, da so glede obdelave podatkov ta podjetja prišla v primerjavi z ostalimi najdlje. Zato zdaj tudi že z vso resnostjo razmišljajo o modernjšem elektronskem računalniku, saj so spoznali vse prednosti, ki jih je dajala celo do-

Namizni elektronski računski stroj z ekranom

sedanja zastarela oprema centra.

Seveda je taka investicija draga. Moderni elektronski računalnik srednjih zmogljivosti stane okoli 200.000 \$. Mnogo cenejši — okoli 50.000 \$ — pa je terminal — priključek k nekemu elektronskemu centru. V centru podatke obdelujejo in hranijo, s priključkom pa pokličemo center in mu naročimo, kaj želimo. V centru se samodejno sproži naprava, ki naše podatke hrani in nam jih v hipu posreduje. V tem primeru postane poslovanje že tako ažurno, da postane poslovnost skrajno nujni imperativ, dobra organizacija pa njen stalni sopotnik.

Cene in zmogljivosti omenjamo v tej zvezi zato, da bi spoznali, kakšne možnosti so dane zapadnemu poslovnemu svetu in v kakšne investicije gre, da bi bil čimbolj uspešen in konkurenčen. Nam, ki se v ta gospodarski krog vse bolj vključujemo — tudi naše podjetje — torej tudi ne bo moglo biti vseeno s kakšnimi podatki bomo raz- (Nadaljevanje na 7. strani)

Izobraževanje in naš razvoj

Glede na hiter tehnični razvoj naše industrije se postavlja na nas vse, zlasti pa na kadrovske službe težka in odgovorna naloga usposobiti že zaposlene sodelavce, kakor tudi na novo sprejete v takšni meri in obsegu, da bodo kos nalogam, ki jih pred nas postavlja že omenjena moderno organizirana industrijska proizvodnja.

Tehnični razvoj v svetu in pri nas gre svojo pot hitrega napredka in če ta hiter razvoj ne bo spremljalo vzporedno izobraževanje kadrov, bo rezultat tehničnega razvoja zelo omejen, oziroma minimalen. Tega dejstva se v našem podjetju vsi odgovorni faktorji, zlasti pa sodelavci splošno kadrovskega

Zadnji preizkus

sektorja, zavedamo. Omenjena služba že leta sistematično skrbi za ustrezno izobraževanje svojih članov kolektiva. Rezultati tako intenzivnega in sistematičnega dela se že danes vidijo in odražajo v strukturi zaposlenih glede na šolsko in strokovno izobrazbo.

Podjetje ima primerno število rednih študentov — štipendistov, zelo lepo število izrednih študentov

Pred komisijo

na visokih, višjih in srednjih šolah, zlasti iz vrst mladih članov kolektiva. Število slednjih iz leta v leto narašča, kar je zelo razveseljivo.

Poleg omenjenega izobraževanja pa tudi ne zanemarjamo dopolnilno oz. podiplomsko izobraževanje. V tekočem letu se je na primer udeležilo raznih predavanj, tečajev, seminarjev, simpozijev, razstav in

podobno, 37 strokovnih delavcev podjetja, ki so si svoje znanje še obogatili z najnovejšimi znanstvenimi dosežki iz tega ali onega področja dejavnosti v našem podjetju.

Posebno pozornost posvečamo izobraževanju za delovno mesto. Tako smo pred kratkim uspešno zaključili tečaj za priučeno delavko v oddelku filtri. Tečaja so se udeležile skoraj vse v tem oddelku zaposlene delavke in ga tudi skoraj vse pred ustrezno komisijo uspešno zaključile. Iz evidence o obiskovanju tečaja, ki je bil v celoti izven delovnega časa je razvidno, da so tečajnice zelo resno vzele zadevo in se odrekle svojemu prostemu času, ki ga naše žene nimajo na pretek, zavedajoč se, da bodo svojim nalogam najlažje klubovale z dobrim, strokovnim znanjem. Štejem si za dolžnost, da jim izrečem javno

znanja s področja požarne varnosti; predavanja, ki potekajo po programu Mladinske organizacije, itd.

V tako kratkem sestavku nam ni mogoče do podrobnosti prikazati vso dejavnost izobraževanja v našem kolektivu. O tem mislim še poročati organom upravljanja in vsem članom kolektiva z objavo člankov v naši TOSAMI.

Zavedamo se, da le z ustreznim znanjem bomo kos nalogam, ki se nam vsak dan pojavljajo v bolj komplicirani obliki. Zato ne samo, da bomo nadaljevali s takim tempom, temveč bomo še bolj intenzivno delovali na zelo pomembnem področju, to je izobraževanju samega sebe in svojega sodelavca.

Upam, da nam bodo vsi, ki bodo zaprošeni, dali pomoč in z nami sodelovali pri velikem in humanem delu.

Skupina udeležencev

priznanje za njihovo prizadevanje in trud, ki so ga vložile pri svojem izobraževanju.

Z nekoliko spremenjenim programom bo še v tem letu izveden tečaj za delavke zaposlene v konfekciji in nato v začetku naslednjega leta še tečaj za skupinovodje, oz. kvalificirane delavke za oba oddelka.

Istočasno bo potekal tečaj za delavce zaposlene v oddelku belilnice.

To pa še ni vsa dejavnost izobraževanja naših članov kolektiva. Omenimo le nekatere: tečaj za vse člane samoupravnih organov; predavanje in preizkus znanja iz področja varstva pri delu; preizkus

Izreki

Ko avtoritete streljajo, so tudi slepi naboji nevarni. D. Horkič

— — —

Jalovo je človeku s predsodki dokazati neumestnost njegovih predsodkov. Turgenjev

— — —

Prijatelj mi je drag, toda sovražnik mi je konisten: prvi mi pove, kaj **morem**, drugi pa kaj **moram**.

Schiller

DAN MRTVIH

Prišel je tisti dan v letu, ko se spominjamo svojih dragih, ki so nas zapustili in mirno spijo v črni zemlji. Ta dan zopet živimo z njimi in oni z nami.

V znak spomina in hvaležnosti jim okrasimo grobove s cvetjem in svečkami. Pokopališča so kot en sam pisan vrt. Množice se zgrinjajo proti zadnjemu počivališču. Tam stoji sin ob grobu staršev, tam brat zraven dekle, ki se ji je ponesečil fant in še in še. Njihovi obrazi izražajo žalost in trpljenje.

Vse pa je tako svečano, vse lepo. Naši dragi čutijo, da jih nismo pozabili, da smo z njimi. Tiho se ta dan pogovarjamo z njimi, jim govorimo o svojih bolečinah, skrbeh in trpljenju. Tudi drugače si ne upamo preveč glasno govoriti, da ne bi motili svečanih trenutkov.

Tedaj se mi pogled ustavi tam nekje v daljavi: na travniku, gozdu, sama ne vem kje. Spominim se vseh tistih, za katere nihče ne ve, kje ležijo, kam naj položimo zanje sveče in cvetje.

Neusmiljeno jih je pokosila tuja kosa, svoje življenje so žrtvovali za nas, za svobodo. Koliko fantov in mož je tako obležalo, da sploh ne vemo kje.

Zato si zdaj zaželim, da bi padal dež, da bi se z neba usul sneg, da bi se bele krizanteme umazale, da bi svečke ugasnile in da bi vsi grobovi postali enaki. Da ne bi bili samo nekateri grobovi deležni naše pozornosti, medtem, ko drugi samevajo.

Večeri se in zapuščamo svoje starše, prijatelje, znance. Še smo v mislih pri njih, toda te misli že bledijo.

Jutri bo spet nov dan, poln skrbi in težav. Pozabili bomo, kakšen dan je bil včeraj, pozabili bomo

spet nanje, kajti svet se neprestano vrti. Eden se rodi, medtem ko drugi umira. Toda mi hodimo mimo brezbrizno, kot da ne opazimo vsega tega.

Zato je prav, da je vsaj en dan v letu, ko pustimo naše brezbrizne pri miru, ko se popolnoma posvetimo svojim umrlim in jim izrazimo hvaležnost za vse, kar so storili za nas.

G. M.

ZADNJI DOM

Pust jesenski dan. Megla se plazi ob zemlji in daje nebu še turobnejši občutek. Obrazi mimoidočih so resni, brez nasmeha in v rokah nosijo bogate šopke. Misli se jim vračajo v preteklost in doživljajo jo ponovno. Spominjajo se tistega najhujšega kar pride v življenju — smrt.

Bil je prvi november. Napotila sem se na pokopališče. Skoraj dolgočasen je pogled na množico ljudi, ki neslišno prižiga svečke in le večsah si pokimajo drug drugemu. Ogledujem grobove in spomenike; lepe, malo manj lepe, ponekod jih pa sploh ni. Tega je vzela vojna, drugega bolezen, oni je izgubil mlado življenje v prometni nesreči. In nehote se zamislim:

Dolg sprevod se vije po beli cesti, počasi, enakomerno. Pogledam!

Dve beli krsti na vozu, komaj jih opazim, ker ju pokriva množica cvetja. »V slovo, in zadnji spomin«, so napisali, napisali groze. Godba igra in zdi se mi, kakor da joče z domačimi, joče vsak instrument zase. Malo sključena ženica hiti z molitvijo, kakor da bi hotela obuditi mladi življenji, ki sta mnogo pre zgodaj zapustili svet. Da, nesreča, prometna nesreča! Sprevod se je ustavil. Tu je zadnji dom fantov — grob.

Prižgem svečko in popravim cvetje na grobu. Poskušam se postaviti v položaj matere, ki je izgubila sinova, dva hkrati, mlada, zdrava — toda smrt ne izbira. Ne, to ni mogoče. Občutila oziroma občutili bomo bolečino šele takrat, ko bo smrt posegla med naše.

M. D.

O MEHANOGRAFIJI

(Nadaljevanje s 5. strani)

polagali, in kdaj bomo z njimi razpolagali. Seveda pa bomo morali biti ob tovrstnih investicijah razsodni. Zamisel o skupnem elektronskem centru v našem močnem industrijskem bazenu se tu in tam že pojavlja, treba jo je podpirati in se tudi počasi že pripravljati na tak ali drugačen način njene izvedbe. Predvsem je važna sprememba dosedanje miselnosti, če hočete: tudi bojzani med modernimi avtomatskimi pisarniškim napravami.

»Vladati se pravi predvideti« je geslo modernega poslovanja, dosedanja pisarniška tehnika pa daje bolj možnosti zgodovinskega ugotavljanja dejstev kot predvidevanja. Predvidevati oziroma videti istčasno ko se pojav odvija, kako se bo dokončal, pa je mogoče le s sodobno opremo.

T. L.

Montaža mikalnika v novi hali

Razstava „TRAMAG“ v Padovi

V začetku oktobra je bila v tem severno-italijanskem mestu razstava transporta in skladiščenja, katere obisk je organiziral Center za napredek trgovine in embalaže iz Ljubljane. Ob tej priložnosti je bil organiziran tudi ogled »Salona kontejnerjev« v Genovi, ki pa je žal, zaradi poplav na tem področju, odpadel. V zameno smo si ogledali specializirano železniško postajo za manipulacijo s kontejnerji v Milanu.

Bolj kot naštevane in opisovane eksponate, se mi zdi potrebno, da posredujem kratek pregled stanja sodobnega transporta in skladiščenja v razvitih deželah in pri nas, da si bomo lažje predstavljali naloge, ki nas še čakajo.

Pri sodobnem transportu in skladiščanju se zasledujejo naslednja načela:

- hiter in varen transport blaga
- izkoriščanje tretje dimenzije v skladiščih
- razbremenitev delavca fizičnega dela
- prihranek na času

Racionalni prevoz blaga si ne moremo zamišljati brez palete — to je lesenega platoja v standardnih velikostih 800 x 1200, 800 x 1000 in 1000 x 1200, ki so istočasno standardi tudi za mednarodni železniški in kamionski promet.

Kolišne prednosti ima transport s paletami, na katere se blago natovori že v tovarni in se nato vrši manipulacija blaga v notranjem in zunanjem transportu na istih paletah brez vmesnega prekladanja prav do kupca, si lahko predstavljamo.

Pravilno pripravljene transportne enote (na paletah) in vilicarji so eden izmed glavnih faktorjev modernega skladiščenja, saj se z uvedbo paletizacije tudi do 40 % boljše izkorišča skladišni prostor glede na stari način skladiščenja (izkoristimo tretjo dimenzijo).

Nadaljna faza racionalizacije transporta je prevoz blaga s kontejnerji. Kontejner ni nič drugega kot kovinska škatla, težka približno 3000 kg v velikosti železniškega tovornega voza, ki potem kroži od dobavitelja do potrošnika.

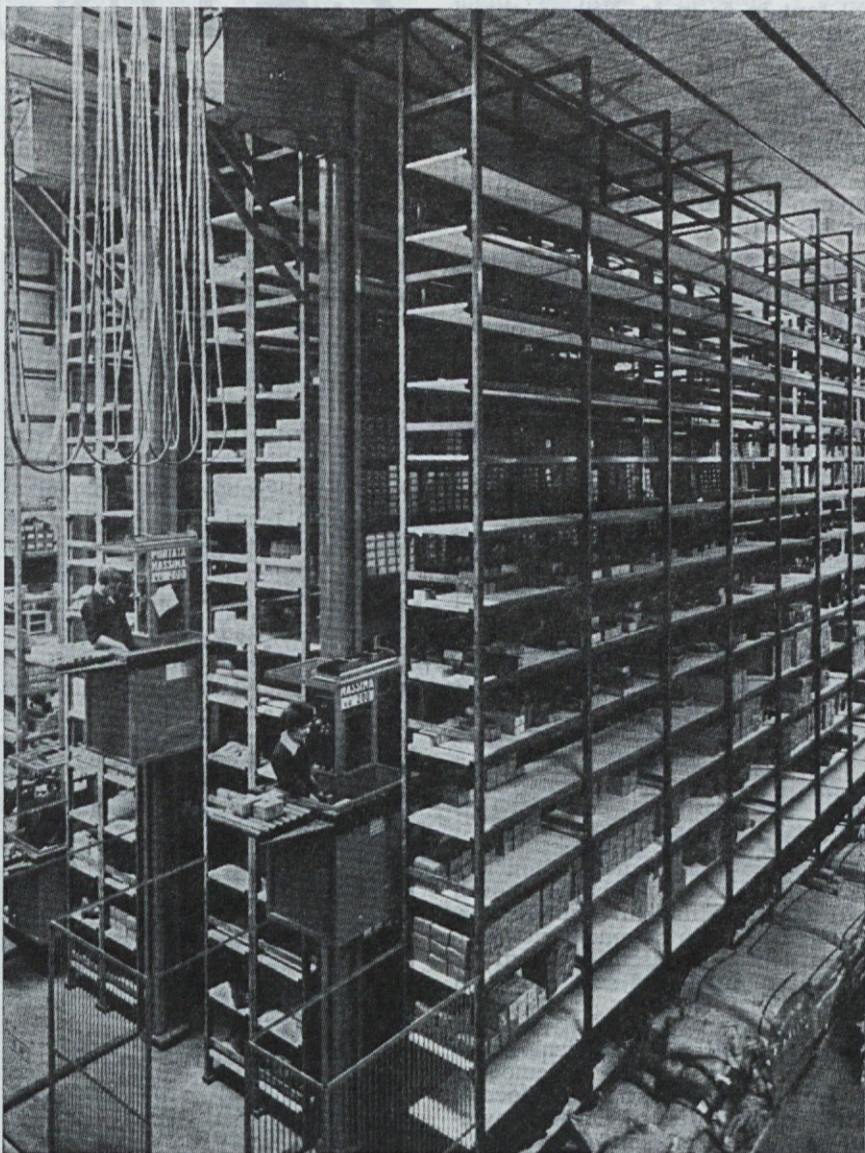
Prihranki kontejnerizacije so še veliko večji, kajti tu se naenkrat preloži vagon blaga na kamion, naenkrat iz kamiona na specialni železniški voz ali ladjo. Isto velja tudi pri razkladanju in dostavi takega kontejnerja kupcu.

Proces uvajanja paletizacije in kontejnerizacije se v razvitih državah Amerike in Evrope širi z bliskovito naglico. Predvideva se, da bo v Evropi že leta 1975 zajeto s paletnim sistemom čez tri četrtine mednarodnega prometa blaga. Vse bolj se vzporedno tudi uveljavlja

kontejnerizacija. Stopnja rasti izkoriščanja tega načina transporta je leta 1968 glede na leto 1967 znašala po tonaži od 39 % v Belgiji do 400 % na Švedskem.

Seveda pa racionaliziranje transporta in skladiščenja zahteva visoko vlaganje v kontejnerje, palete, železniška vozila in ladje, prav tako pa zahteva dimenzijske korekcije embalaže. Tako so npr. ZDA vložile v leto 1967 1 milijardo dolar-

rodno menjavo blaga je že skrajni čas, da intenzivno pristopimo k prvim korakom v tej smeri. Situacija zaradi sedanjega zaostajanja otežava še dejstvo, da smo naenkrat postavljeni pred problematiko paletizacije in kontejnerizacije, ker brez predhodnega prehodnega obdobja paletizacije tudi kontejnerizacija ni izvedljiva. Ves ta proces bo seveda morala izdatno podpreti tudi družba, ker posamezna podjetja to ne

Sodobno izkoriščanje tretje dimenzije

jev v kontejnerizacije, ki je tam zavzela že skoraj vsa področja gospodarjenja.

Objektivna ocena situacije pri nas kaže, da za razvitimi deželami zaostajamo za najmanj 10 let. Če se bomo hoteli vključiti v medna-

morejo reševati, kajti tu gre za sisteme svetovnega okvira.

Tudi v našem podjetju je nujno čimprej pristopiti k racionalizaciji notranjega in zunanjega transporta. Predhodno pa moramo razmestiti proizvodnjo in skladišča v času in

Pakiranje

(II. nadaljevanje)

Eden od načinov večanja dohodka brez večanja cene izdelka je lastno izdelovanje embalaže ali zavojnega materiala. To je tudi najboljši način za varovanje tajnosti in za stalno kakovost. Predno s tem začnemo, preverimo gospodarnost takšne investicije. Upoštevati moramo količino embalaže, saj bomo delali le zase.

Vprašati se moramo ali je izdelek za katerega nameravamo sami izdelovati embalažo v upadanju ali naraščanju na tržišču. V Ameriki so strokovnjaki za embalažo dobro izšolani in seznanjeni z napredkom, kajti kadar spreminjamo, si delamo stroške in težave. Če sprememba res ni potrebna je ne načnemo. Če pa bo spremenila trajnost izdelkov moramo narediti analizo stroškov — vrednosti.

Pri preiskavah pakiranja moramo odgovoriti na vprašanja: Kaj predvidevamo o tem, kaj se lahko zgodi na trgu?

Kot je bilo povedano moramo že v laboratoriju opraviti preiskave, ki nam dajo podatke za boljšo izdelavo. Zadovoljstvu s kakovostjo izdelka z našim znakom bo sledil nakup drugačnega izdelka z istim imenom. Zato je bistveno stalno ponavljanje zaščitnega znaka na izdelkovi embalaži skozi leta in na različnih krajih, z velikostmi, ki se spreminjajo od manj znane velike oblike do znane in priznane majhne. Deli embalaže naj bodo po možnosti taki, da jih bo kupec po uporabi izdelka zadržal. Spominjali ga bodo na nas in delali za nas reklamo. Seveda tak način reklamiranja ni uporaben dalj kot eno leto, saj kupec kmalu nabere zbirko in potem ni več zanimanja.

Da bi zbrali embalažo, ki bo res povsem ustrezala zahtevam, je najbolje če se držimo naslednjega sistema:

TRAMAG

prostoru tako, da bo mogoča uporaba sodobne tehnike. Vsekakor ne smemo prezreti sodobnega načina transporta pri projektiranju novogradenj in pri uvajanju novih masovnih proizvodov, kjer bi se lahko drago ročno delo zmanjšalo na minimum z majhnimi stroški.

Opomba: Podatki so vzeti iz članka Andreja Berlota »Smeri in obsegi razvoja racionalizacije, manipulacije in transporta v svetu in pri nas.«

L. J.

1. Proučevanje izdelka — čimveč vedeti o predmetu, ki bo pakiran

2. Podatki o količini, ki bo pakirana in velikosti

3. Odpornost proti vlagi — po goji in vedenje pri različnih stopnjah vlažnosti

4. Preizkus izdelka — po vonju, kaj morebiten vonj povzroča, kako bo odporen pri razpejevanju (distribuciji)

5. Laboratorijski preizkus — o tem je bilo že napisano

6. Preizkus odpornosti ovoja — pri večjih temperaturah oziroma vlagah, kako bo med prevozom, zaradi tresenja

7. Odpornost vsebine

9. Raziskava tržišča — tudi o tem je bilo povedano

10. Kako je sprejet doma — ali se primerno odpira.

11. Izboljšave med izdelovanjem lahko ponovno pošljemo v laboratorij.

12. Preizkus pri polni proizvodnji. Tu je dvoje področij. Najprej stroji in strokovnjaki zanje, ki imajo svoje zahteve in potem izdelek, ki ima prav tako svoje zahteve.

Za ovojni material velikokrat uporabljamo škatlo. Za škatlo je važno da so proporci osi x, y, z taki, da se izdelek pri rokovanju ne poškoduje. Škatla se mora zapirati enostavno, a le na enem koncu, na drugem je najbolje, če je zalepljena. Če ne lepimo preprečujemo samodejno odpiranje za zarezo ob korenu jezika za zapiranje. Če se kartonska škatla odpira na daljši stranici, je zmanjšana trdnost (torzijska). Preveč zapleteno odpiranje povzroča tako razkazovalcu kot kupcu preveč težav.

Za večje količine je zelo razširjena uporaba valovite lepenke. Za navadno uporabo je dovolj triplastna lepenka. Glede kakovosti take lepenke obstoja v ZDA le predpis za trdnost valovite lepenke glede na težo, ki jo bo prenašala. Rešljiv je problem zmanjšanja trdnosti valovite lepenke zaradi vpijanja vlage in s tem zmečkanja. To slabost lahko odpravimo tako, da zapremo konce.

Glede pakiranja lahko rečem, da je toliko problemov in rešitev kot je izdelkov.

Se neizkoriščeno je področje pakiranja za bolnice kot velikih porabnikov vsakovrstnih izdelkov, ki so septično pakirani, ki se hitro odprejo, njih uporaba pa je enkratna.

Upam, da mi je uspelo v teh dveh sestavkih podati vsaj približno kako temeljito so se v tujini lotili tega področja, ki je za uspeh neke tovarne življenskega pomena.

Konec

Viljem Dolenc

MOGOČE NE VEMO?

KONZUMACIJA — neposredna poraba.

KONTIRATI — uradno določiti ceno na borzi; v prenesenem smislu: imeti kako veljavo, vrednost, ceno.

KREIRATI — izdelati, ustvariti, spraviti v življenje.

KSANTIPA — ime žene starogrškega filozofa Sokrata. Bila je jezikava in prepirljiva in tak opomeni ksantipa v prenesenem smislu izraz za jezikavo, hudo ženo, za »hišnega zmaja.«

Moderno skladišče

Naš razgovor

tivu pa, da bi še bolje delal in tako opravičeval svoj obstoj.

MiD

V kolektivu »TOSAME« predstavlja mladina zelo važen faktor. Hiter razvoj tovarne je odpiral vedno nova delovna mesta, ki so jih zasedali v glavnem mladi ljudje. Vemo tudi, da so združeni v svojo organizacijo, ki ima že nekaj časa kar precejšnje uspehe pri delu. Največji uspeh se mi zdijo letošnje volitve v samoupravne organe, saj so dobili kar 11 mandatov; pet v delavskem svetu in šest v svetih delovnih enot. Torej ima kolektiv zaupanja v mlade kar je z volitvami jasno pokazal.

Taka in podobna razmišljanja so me vodila, da sem povabil k razgovoru tov. Olgo Žebovec; predsednico MA »TOSAMA«. Mladi jo poznamo, rad pa bi jo predstavil tudi celotnemu kolektivu. Sicer pa poglavo, kaj nam je povedala?

Ce pogledamo nazaj, je bila mladina precej aktivna, torej je pokazala interes za delo v organizaciji sami in tudi povsod drugod. Zanima me, kakšne načrte si si zadala za svoje predsedovanje?

Pred durmi imamo 29. november. Že tradicionalno je, da se te proslave udeležuje tudi mladina. Imamo v programu tudi pomoč pri novoletni obdaritvi otrok, proslavo ob Dnevu žena. Podjetje nam bo gotovo pomagalo z denarjem, da bomo lahko šli tudi na kak izlet, ekskurzijo in pa da zadostimo tudi kulturnim potrebam mladih — se pravi, obiskati hočemo gledališča in opero. Na področju izobraževanja bomo s pomočjo uprave podjetja organizirali razna predavanja iz zdravstva, medsebojnih odnosov in poljudno-znanstvena predavanja.

Gledamo tudi že naprej. Stanovanjski problem bo vse bolj pereč, zato smo se odločili za akcijo »Varčuj za svoj bodoči dom«. Mislim, da jo bodo vsi mladi hvaležno sprejeli. Program je kar obsežen, vendar upam, da ga je moč realizirati.

Kaj namerava mladina napraviti za praznik — 29. november?

Poleg že tradicionalne krasitve tovarne, dvorane, pripravljamo tudi krajši kulturni program. Vendar bi rada, da stečejo tudi športna tekmovanja v šahu, streljanju, namiznem tenisu in kegljanju.

Odnosi med ljudmi so zelo važni, posebno še pri tolikšnem kolektivu, kot je »TOSAMA«. Kako se ti zdijo odnosi MA — druge organizacije; se pravi mladi — starejša generacija?

Starejša generacija je še do nedavnega gledala mlade zgolj zviška; toda v zadnjem času so spoznali, da je delo z mladino lahko zelo hvaležno. Vse bolj se zanimajo za delo mladih in jih na različne načine vzpodbujajo. Spoznali so celo mladega človeka in dajejo vse več poudarka nanj. Zdi se mi, da mla-

dina daje svoje zaupanje v sebe s svojim delom.

Delo organizacije je včasih težko. Verjetno imaš tudi ti probleme, sem jo prekinil v zavzetem pripovedovanju.

Predvsem moram poudariti svoj osebni problem. Delam namreč v štirih izmenah, to pa seveda ni prijetno. Poleg tega pa sem pri delu vezana na normo, zato bom težko organizirala marsikatero stvar. Upam, da bo tov. Rojčeva razumela tudi moje dolžnosti predsednika MA. Samo tako bom v mladinskem delu lahko uspešna.

Druga stvar pa je aktivnost mladine — ne rečem, saj jih je veliko, ki z veseljem delajo, vendar je treba biti aktivnejši v še širšem krogu. Vsa, prav vsa mladina mora biti aktivna in složna, samo tako bomo lahko dosegli še večje uspehe.

Neštetokrat med pogovorom je utihnila, se zresnila in tako pokazala, da se zaveda svoje odgovorne dolžnosti — biti vodja mladine v takem kolektivu, kot je TOSAMA.

Spet sem jo pobaral: »Koliko časa si že v tovarni?«

V tovarni delam že tretje leto, od vsega začetka pa sem v predsedstvu mladine. Ko sem bila izvoljena za predsednico mladinskega aktiva, sem bila sprva presenečena, da mi je zaupana tako odgovorna funkcija. Po eni strani sem tudi vesela da uživam zaupanje aktiva, želim pa si, da bi to kar najbolje opravičila.

To ji tudi osebno želim. Vem, da se tudi celotni kolektiv pridružuje moji želji. Zato tov. Olga, želimo ti dosti uspeha v predsedovanju; ak-

Jesensko srečanje

Na obronkih visokih kamniških gora je jesenska jutranja zarja s svojimi značilnimi kontrasti označevala nastop novega vedrega dne. Pred vratarnico naše tovarne in na avtobusni postaji Domžale je v jutranjem hladu čakalo na avtobus določeno število vztrajnih in krepkih športnikov, ki so bili pripravljani za povratni in zagrizeni dvoboj s športniki tovarne Ivo Lola — Ribar. Ta dan, 4. oktobra 1970 smo bili gostje omenjene tovarne na tradicionalnih športnih igrah, ki so sestavljene iz naslednjih panog:

- kegljanja
- streljanja in
- nogometa

V spomladanskem delu tega tekmovanja, takrat so bili naši gostje športniki iz tovarne Ivo Lola Ribar, so bili naši predstavniki vsestranski zmagovalci. To tekmovanje ima ve-

značilnosti pokalnega tekmovanja. Prehodni pokal prejme v trajno last ekipa, ki trikrat osvoji prvenstvo v medsebojnih srečanjih. Z ambicijami, da osvojijo pokal v trajno last so naši športniki v jutranjih urah 4. oktobra 1970 odpotovali z avtobusom na »vroče« srečanje v Karlovac.

Takoj po prihodu so nas prijazni gostitelji sprejeli in nas »športno« pogostili. Že v vsem začetku nam je bilo dano na znanje s strani vljudnega gostitelja, da je naše srečanje predvsem športno in nič drugega.

Istočasno so začeli s tekmovanjem strelci in kegljači. Tekmovalni areni sta bili precej oddaljeni ena od druge. Odločil sem se za ogled kegljačev, ker je bilo ob kegljišču tudi nogometno igrišče.

Pred opisom posameznih tekmo-

vaj naj omenim še to, da so naši športniki bili pripravljeni v zmagi v kegljanju in streljanju, prepričani pa v poraz na nogometnem igrišču.

Ne bi želel, da bi imel čitalec ob opisovanju kegljišča napačne predstave, kot na primer »vnaprej pripravljen« teren.

Takoj po prihodu smo bili nemalo presenečeni. Naši kegljači in mi, ki smo jih spremljali, smo predvsem navajeni na avtomatska kegljišča in ugodno okolje. Tu pa smo naleteli na popolno nasprotje. Sami, poudarjam sami, so imenovali dvostezno kegljišče »drvarnico« in to ime popolnoma drži.

Kegljišče ima asfaltno stezo vse prej kot ravno, zato je zadetek v polno na tem kegljišču svojevrstna umetnost, kar pa vsekakor ne sme biti edino opravičilo.

Naši so pričeli s kegljanjem zelo uspešno in končali izredno slabo. Pred zadnjim krogom so naši nasprotniki vodili le za dva podrtja keglja. Po končanem tekmovanju pa se je ta razlika povečala na devindvajset in to jasno kaže na dejstvo, da našim fantom v zadnjem krogu ni šlo. Prva pričakovana zmaga je tako šla po zlu.

V kolikor so imeli kegljači slabe pogoje za tekmovanje, so imeli strelci toliko boljše. Na svetlem in urejenem strelišču so naši strelci za »las« izgubili tudi to tekmovanje. Ugodnost, ki pa je naše strelce morda »neugodno« presenetila, je bila ta, da se je ob vsakem strelcu nahajal daljnogled s katerim je potem posameznik sam lahko čital rezultate in popravljaval eventualne napake že med samim tekmovanjem.

V tem tekmovanju so naši izgubili strelsko trofejo samo za osem krogov. Sedaj nam je bilo vsem jasno, da s pokalom v trajni lasti ne bo nič.

V zadnjem dvoboju so bili naši nogometaši pripravljeno dati vse od sebe in se boriti za časten rezultat ali pa izgubiti z minimalnim rezultatom.

Spomladansko nogometno srečanje v Jaršah se je končalo z zmago naše enajstorice. Ponovnega uspeha od naših fantov ni nihče pričakoval niti v snu.

Ekipi sta se republiškem sodniku predstavili v svojih najmočnejših postavah. Takoj po prvem sodniškem žvižgu so se vrstili napadi z ene in druge strani in vsi so bile brez večjega uspeha. Že takoj po prvih nogometnih potezah je bilo videti, da so naši fantje kondicijsko boljše pripravljeno, nasprotniki pa imajo prednost v dobri individualni tehniki.

Posledica tega je bila kolektivna igra naše ekipe in odlična igra posameznikov na nasprotni strani.

Dvanajst minut pred koncem prvega polčasa so iz enega izmed nevarnih napadov na nasprotnikov gol dosegli prvi polni zadetek.

Napad so pričeli naši obrambni igralci na svoji levi strani, Zaposlili vezno linijo, dvajset metrov pred vrati »Karlovcanov« je žogo prejel naš vodja napada, napravil dva, tri korake in silovito streljal. Žoga je na srečo nasprotnega vratarja zadela vratnico in se odbila na noge našemu igralcu, ki je igral na mestu desne zveze. Sledil je udarec iz izredno težke pozicije in žoga je odletela v desni zgornji kot nasprotnikovih vrat. Vrtar je bil v tem trenutku brez moči. Sledilo je še nekaj kontranapadov in na odmor so odšli naši z minimalno razliko 1:0. V drugem polčasu se stvar bistveno ni spremenila. Napadi zopet z ene in druge strani.

V enem takšnem napadu smo mi prejeli izenačujoči gol. Za prejeti gol je kriva celotna naša obramba. Nasprotni igralec se je sprehodi z žogo skozi našo obrambo brez večjih težav. Strel na gol pa je bil šibek in slab. Toda kljub temu je žoga odsedela za hrbtom našega vratarja in 1:1. Naši so v tem delu igre dajali vtis kot da imajo svinčene čevlje. Samo vratarju se imamo zahvaliti, da v tem času nismo prejeli še več golov.

Nerešljiv problem za nasprotno igralce je bil naš centerhalf, ki je odbijal vse visoke in nizke žoge z glavo in nogama. V regularnem času se je tekma končala z rezultatom 1:1.

V podaljškju dvakrat po pet minut pa so naši zaigrali kot prerorejeni in dosegli še dva efektivna gola.

Poudariti je treba, da je bil prvi zadetek v podaljškju redko viden gol. V napadu so sodelovali vsi naši igralci, si hitro in točno podajali žogo z noge na nogo. Petindvajset metrov od gola z desne strani je vodja napada s topovskim pol visokim udarcem zadel levo stran nasprotnikove mreže in s tem odločil

tekmo v našo korist. Dve minuti pred iztekom je iz nevarne situacije padel še tretji in zadnji zadetek na travnatem nogometnem igrišču v Karlovcu.

S to zmago so si naši nekoliko popravili slab vtis, ki so si ga ustvarili pri kegljanju in streljanju.

Po končanem tekmovanju so nas naši gostitelji pogostili. Ob tej priliki so naši fantje izročili prehodni pokal zopet vrsti iz Karlovca, ki ga bo varovala do naslednjega srečanja.

Opravičil ni potrebno izkazati tam kjer jih ni. Če hočemo imeti prehodni pokal v trajni lasti bo potrebno bolj intenzivno in požrtvovalno trenirati, v areni pa se bo treba še srčneje boriti. R. S.

Poročilo samoupravnih organov

DELAJSKI SVET je imel dne 10. 10. t.l. redno zasedanje in je razpravljaval o sledečem:

— Vsklajene splošne akte s statutom podjetja so člani DS v celoti potrdili in sicer:

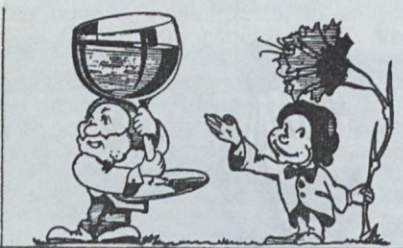
- POSLOVNIK O DELOVANJU SAMOUPRAVNIH ORGANOV
- PRAVILNIK O DELITVI OD
- PRAVILNIK O DELOVNIH RAZMERJIH
- PRAVILNIK O DELITVI STANOVANJ IN POSOJIL
- PRAVILNIK O KORIŠČENJU POČITNIŠKIH DOMOV

— Člani DS so sprejeli sklep s katerim so odobrili nakup tkalskih strojev pri firmi »Tekstilstroj« Zagreb.

POSLOVNI ODBOR je imel dne 19. 10. t.l. redno zasedanje. Razpravljali in potrdili so periodični obračun za tretje tromesečje 1970.

Kadrovske vesti

V času od 12. 11. do 11. 12. 1970
praznujejo svoj rojstni dan:

Konfekcija:

26. 11. Burja Julka, 6. 12. Gotar Marija, 2. 12. Gostič Francka, 24. 11. Gostič Angela, 25. 11. Hribar Kati, 11. 12. Hafner Tatjana, 2. 12. Jeretina Marija, 19. 11. Krušnik Mimi, 27. 11. Križnar Ivanka, 20. 11. Lederer Betka, 27. 11. Osolnik Mimi, 24. 11. Pančur Majda, 28. 11. Podbevšek Mici, 13. 11. Rode Zinka, 8. 12. Rožič Minka, 3. 12. Stupica Miša, 9. 12. Strehar Zvonka, 14. 11. Vrhovnik Gizela, 11. 12. Hafner Štefka, 27. 11. Križnar Ivanka.

Cigaretni filtri:

23. 11. Lukanc Tončka, 17. 11. Nakrst Marija, 9. 12. Okoren Marija, 23. 11. Prašnikar Betka, 16. 11. Svetlin Joži, 5. 12. Sušnik Marija, 20. 11. Pavlič Andrej, 15. 11. Vrbančič Majda, 29. 11. Stankovič Stanka.

Belilnica:

5. 12. Banko Janez, 29. 11. Kokalj Franc, 23. 11. Osolin Franc, 22. 11. Pestotnik Dorca.

Tkalnica ovojev:

27. 11. Andrejka Andrej, 10. 12. Majdič Pavla, 9. 12. Deisinger Štefka, 6. 12. Ivanetič Majda, 17. 11. Kolbl Cilka, 11. 12. Miklavčič Fani, 9. 12. Kokalj Cilka, 29. 11. Grad Francka.

Avtomatska tkalnica:

13. 11. Zdravec Slavica, 12. 11. Sevšek Slavka, 22. 11. Vehovec Andrej, 21. 11. Marolt Kristina.

Pripravljalnica:

22. 11. Ferlič Cilka, 9. 12. Koprivnikar Rozka.

Splošno kadrovski sektor:

11. 12. Šinkovec Marija, 11. 12. Strukelj Jože.

Komercialni sektor:

17. 11. Capuder Berto, 2. 12. Debevc Marjan, 29. 11. Leskovec Janez, 7. 12. Jeretina Franc.

Gospodarsko računski sektor:

11. 12. Bunič Kristina, 30. 11. Kavka Marija, 12. 11. Limovšek Milena in 18. 11. Prelovšek Mimi.

Pomožni obrati:

16. 11. Rožič Franc dipl. ing., 12. 11. Kerč Miha.

Tehnični sektor:

9. 12. Breznik Helena dipl. ing.

RODILI SO SE:

Smrkolj Anici — sin,
Prašnikar Stanki — sin.

POROČILI SO SE:

Zdravec Slavica, Krušnik Mira.
Na novi življenjski poti jima želimo mnogo razumevanja.

V mesecu oktobru je odšla iz podjetja:

Saša Kosmač, sporazumno.

BV

Proizvodnja oktober 1970

Oddelek	Eenota	mere	%
1. Trakotkalnica	000	vot	101
2. Tkal. šir. tkanin	000	vot	112
3. Mikalnica		kg	99
4. Konfekcija	ND		110
Vložki		pkt	107
5. Cigaretni filtri	000	kom	107
Cigaretni filtri	ND		105
Skupaj	ND		109

V tem mesecu je bila ukinjena tretja izmena v oddelku trakotkalnice. Delovna sila je bila premeščena v novo »M« (Müllerjevo) trakotkalnico. Ta je bila v poizkusnem obratovanju in je njena proizvodnja v tabeli prišteta k proizvodnji ostale trakotkalnice. Znašala je le 2.177.000 vot. V programu je bila polovica strojev (6). Kljub težavam, ki se pojavljajo zaradi nekvalitetne preje (večje število obratov in je zato potrebna trdnješa preja) upamo, da bo v prihodnjem mesecu proizvodnja na novih strojih potekala normalno. Po predvidevanjih naj bi na 12 strojih izdelali dodatno tretjino dosedanje proizvodnje (na 63 strojih) — očitna prednost. Ena tkalka posluhuje štiri stroje, medtem ko na starih strojih 1 tkalka dva stroja.

Obe tkalnici širokih tkanin so kljub izrednim zastojem, ki so se

pojavi v študi, presegle operativni plan za 12%. Z novimi pripravljalnimi stroji (snovalo, škrobilni stroj, se je kvaliteta osnove izboljšala in proizvodnja tkalnic je porastla za okoli 9%. Se vedno nam kooperant — tkalnica Senožče ne dobavlja naknadno predvidene količine gaze. Zato oddelek konfekcije ne more zadostiti vsem potrebam komercialne po tem artiklu.

Asortiman v mikalnici se je spremenil v prid B vate. Se vedno naraščajo potrebe po damskih vložkih in so stroji za proizvodnjo B vate skoro neprekinjeno obratovali. Bojazen je, če bi prišlo na omenjenih strojih do večjih zastojev. Ističasno se že montirajo novi stroji v sodobno opremljeni mikalnici, kjer bo tudi poskrbljeno za normalne delovne pogoje (ventilacijske naprave) delavcev. Predvideva se, da bo ves potek selitve iz starih v nove prostore potekal brez zastojev v proizvodnji.

Nekaj novih artiklov je bilo vpletenih v konfekciji, vendar proizvodnja ni zadostna (mavčevi ovoci...). Sprejeti so bili ukrepi, ki bodo vplivali na to, da se stvari hitreje realizirajo. Uspeh konfekcije je tudi v tem mesecu, ki ima sicer večje število delovnih dni kot prejšnji — velik. Operativni plan je presegle za 10% in dosegla največjo proizvodnjo v tem letu.

Proizvodnja cigaretne filtre je potekala po operativnem planu, ki je bil nižji od možnih kapacitet. Konkurenca na trgu je velika in ne moremo pričakovati večjih poslovnih sprememb v tem artiklu. Je pa res, da tržne potrebe spet polagoma naraščajo.

REŠITEV NAGRADNE KRIZANKE

Za nagradno križanko v 10. številki »TOSAMA« je prispelo 24 rešitev. Od tega je 16 pravilno in 8 nepravilno rešenih. Zrebanje je bilo tokrat v mehanični delavnici, nagrade pa sta tov. Volkar Ivan in Bernot Janez razdelila takole:

- Prvo nagrado prejme tov. Strukelj Jože,
- drugo nagrado pa tov. Bandelj Helena.

Cestitamoi!

Izdaja Tovarna sanitetnega materiala Domžale

Urejuje uredniški odbor:

Mara Juvan - blagajnik, Danica Merlin, Magda Orel, Ivanka Osolin, Marija Presekar - korektor, Slavko Bajec, oec. Franc Cerar, Milan Drčar, Dušan Dougan, Miro Pavlič - fotograf, Franc dipl. ing. Peterlin, Juriy Vulkan in Dušan Borštnar - odgovorni urednik. Tiska Papirkonfekcija Krško obrat Valvasorjeva tiskarna
Naklada 800 izvodov